

ANĐEO NA PORTALU ZADARSKE KATEDRALE

granulama, nosi tipičnu biz. odjeću. Na moguću slikanu predložak upućuju minuciozni ukrasi i zavijoreni krajevi njezinih haljina. Lice sveteice, kruna koju nosi i monumentalnost kojom se reljef nameće arkadnoj niši govori nesumnjivo za radionicu koja radi na pročelju katedrale. Na jednom nad-vratniku, koji je naknadno dospio u kriptu katedrale kao antependij oltara,

prikazana je Sv. Stošija na lomači, čime je prvi put u nas dana »povijest« jednoga lokalnog sveca. Niz zadarskih skulptura iz istoga razdoblja zaokružuju akroteriji, lavovi i volovi u punoj plastici na pročeljima Sv. Stošije, Sv. Krševana, orao-lav na »stupu sramote«, te reljefi s kamenoga namještaja Lampridijeve katedrale, osobito s krsnoga zdenca.

Doticaji naše umjetnosti s talijanskom posebno su analizirani. Za razvoj romaničke skulpture osobito su plodonosne bile stoljećima održavane veze s Apulijom i Markama. To jasno pokazuju očuvani ulomci skulpture s portala benediktinske crkve na Mljetu koji je mogao sličiti portalu Santa Marije u Ceratti, a pogotovo to potvrđuje skulptura i arhitektura toga doba u Dubrovniku i Kotoru. Protomajstor *Eustasio*, sin protomajstora Bernarda iz Tranija, vodi 1199. gradnju dubrovačke katedrale. Na temelju analogija s portalom stolnice u tome apulijskome gradu pripisan mu je ulomak s prikazom Jakovljeva sna, izlisan ali dragocjen ostatak nekoć moćna kamenog ukrasa dubrovačke katedrale, koja je vanjskim izgledom, s visokim arkadama i galerijama poviše njih na bočnim zidovima, bila bliska katedrali i crkvi Sv. Nikole u Bariju i katedrali u Bitontu. Istodobno na suprotnoj obali Jadrana radi *Šimun Dubrovčanin*, koji je na portalu crkve Sv. Andrije u Barletti iznio cijeli kompendij raznovrsnih formula apulske i dalm. romanike, u kojima se otkrivaju i permutirani stilemi biz. slikarske i bjelokosne umjetnosti i ikonografije. Moguće je da je monumentalna »Maestas, Gospa s Djetetom« iz dubrovačkoga muzeja njegovo djelo; skulptura u osnovi prikazuje Prijestolje Mudrosti.

Težište razvoja romaničkoga kiparskog stila prebacilo se poč. XIII. st. iz Zadra, s Kvarnera, te iz Dubrovnika i Kotora u Split i Trogir. Programe obnove njihovih katedrala vodile su humanističke ličnosti — splitski nadbiskup Bernard iz Peruggie i trogirski biskup Treguano iz Firence. Za nadbiskupa Bernarda, 1214. splitska je katedrala dobila pozlaćene vratnice *A. Buvine*. Predložci kojima se Buvina služio u nizanju prizora iz Kristova djetinjstva, javnoga djelovanja i Muke (28 udubljenih kaseti na dva krila vratnica, od Navještenja do Uzašašća) očito su bili nejedinstveni, pa se opravdano upozorava na konzervativnu biz. ikonografiju, koliko i na suvremene zapadnjačke sheme što ih je on mogao usvojiti posredno, preko nadbiskupa Bernarda, koji je u Split donio »mnoge dragocjene rukopise«. Po svojem stilu majstor se povodi više za ranoromaničkim negoli za

NAVJEŠTENJE, reljef na zvoniku splitske katedrale

